

Otilia DANDARA

dr. hab., prof. univ., Universitatea de Stat din Moldova

Disciplina Dezvoltare personală, un răspuns la realitățile sociale și o provocare pentru cadrele didactice

Rezumat: Disciplina "Dezvoltare personală" este un răspuns la nevoia de educație a personalității, care trebuie să se integreze într-un mediu sociocultural și economic în continuă schimbare. Abordarea modulară îi permite profesorului să

pună accentul pe câteva aspecte importante ale dezvoltării personale, prin care elevul de astăzi și adultul de mâine vor putea să relaționeze cu sine și cu cei din jur, să își valorifice resursele personale, sociale și naturale, trăind și edificând un mediu de viață durabil; să își proiecteze cariera și să se integreze profesional; să adopte un mod de viață sănătos și să își asigure sieși și celor din jur siguranța vieții, integritatea fizică, morală și emoțională. Această disciplină este un răspuns la prevederile de politici educaționale, dar și o provocare pentru cadrele didactice, deoarece mesajul educațional nu poate fi dedus din domenii științifice clar și strict definite, ci se găsește în viața de zi cu zi.

Cuvinte-cheie: dezvoltare personală, resurse educaționale, mesaj educațional.

Abstract: Personal Development as a school subject is the answer to the need to educate the pupils' personalities through a continuously changing social and economic environment. The modular approach allows the teacher to emphasize some vital aspects of personal development, which makes the pupil of today and the adult of tomorrow to better understand himself and

interact with others, to explore his personal, social, and natural resources, inhabiting and building a sustainable life environment, planning a future career and being able to integrate professionally, adopting a healthy lifestyle and ensuring his own safety and the safety of those around him, as well as physical, spiritual, and emotional integrity. This course is an answer to educational policy stipulations, yet at the same time it is a challenge for the educators, because its educational message cannot be built based on science alone, but has to derive from everyday life.

Keywords: *personal development, educational resources, educational message.*

Educația, fenomen eminent social, a apărut odată cu societatea și a însoțit evoluția acesteia. Relația dintre ele a fost de-a lungul secolelor una de subordonare: societatea determina parametrii comportamentali ai persoanei pe care educația avea misiunea să-i formeze. Cu timpul, a crescut complexitatea relației dintre persoană și mediul său de viață. A devenit tot mai complicată modalitatea de integrare a omului în mediul social, s-au diversificat rolurile sociale pe care persoana le învață și la exercită. Toate aceste circumstanțe au consolidat caracterul prospectiv al educației: educația trebuie să formeze personalitatea din perspectiva zilei de mâine, să o pregătească pentru integrarea într-o societate a viitorului, pentru care nu oferă modele de comportament cazual, ci abilități și competențe care i-ar permite să identifice problemele și să le depășească.

Această misiune dificilă implică necesitatea oferirii unui mesaj educațional și formarea unor competențe funcționale pentru viață. În acest sens, sistemul de învățământ, responsabil de educația formală și realizarea prevederilor de politici educaționale, dezvoltă în permanență curriculumul școlar din perspectiva asigurării pregătirii elevului pentru viață. O nouă etapă a dezvoltării Curriculumului Național pentru învățământul general a demarat în anul 2018. Analiza dificultăților pe care le întâmpină tinerii în procesul inserției sociale și profesionale, rezultatele unor studii efectuate conform unor criterii de evaluare a competențelor elaborate la nivel mondial, analiza bunelor practici din Europa și din lume au scos în evidență nevoia introducerii în programul de învățământ a unei noi discipline – *Dezvoltare personală*, care este predată pe tot parcursul traseului școlar (cl. I-XII).

Această disciplină urmărește atingerea următoarelor obiective educaționale majore:

- 1) să formeze competențe care facilitează integrarea persoanei în mediul de viață, prin realizarea sistematică și sistemică a activităților ce contribuie la dobândirea cunoștințelor, abilităților, atitudinilor și valorilor ce stau la baza unor dimensiuni de personalitate;
- 2) să contribuie la sistematizarea și consolidarea achizițiilor școlare de la diverse discipline, din perspectiva funcționalității acestora pentru viața personală și profesională.

Caracterul multiaspectual și interdisciplinar al obiectului de învățământ *Dezvoltare personală* a fost asigurat

de structura modulară. Pe tot parcursul școlar, elevul va studia această disciplină în cinci module. Modulele și tematica acestora au fost elaborate din aceleași considerente funcționale și pragmatice, din tendința facilitării procesului de integrare socioprofesională.

I. Reușita în viață începe de la *sine*, persoana cu o bună imagine de sine va avea și respect de sine, și o evaluare/apreciere de sine la nivel adecvat. Din aceste considerente, modulul *Identitatea personală și relaționarea armonioasă* pune accentul pe: cunoașterea și acceptarea de sine; explorarea și autoevaluarea resurselor personale; familie ca valoare: responsabilități, roluri de gen, stereotipuri, comunicarea asertivă, nonconflictuală și nonviolentă, autoeducarea.

Acest modul se axează pe cultivarea stimei față de sine, în armonie cu stima față de cei din jur. De fapt, aceste dimensiuni se găsesc în strânsă concordanță: dacă te apreciezi și te stimezi, îi vei aprecia și stima și pe cei din jur. Acest deziderat poate fi atins prin gestionarea eficientă a potențialului personal: emoții, trăiri, sentimente. Pentru predarea acestui modul, profesorii/diriginții vor trebui să-și consolideze cunoștințele în domeniul psihologiei.

II. Condițiile și modul de viață sunt influențate direct de viziunea persoanei asupra vieții, de stilul de viață, de felul de a întemeia o familie, o gospodărie, de a prioritiza activitățile, lucrurile etc. Din această necesitate a fost conceptualizat modulul *Asigurarea calității vieții*, fundamentat pe integritate, gestionarea eficientă a resurselor, responsabilitate pentru dezvoltare durabilă și pentru o bună gospodărire etc.

Mesajul educațional al acestui modul se bazează pe câteva conținuturi:

- 1) educația pentru integritate, care pune accentul pe formarea sistemului de valori al individului;
- 2) educația economico-financiară și educația pentru dezvoltare durabilă, care se axează pe trei resurse ale edificării unei personalități: *resursele proprii*, exprimate prin potențialul psihofiziologic și de comunicare/relaționare a individului; *resursele persoanelor din jur*, cu accent pe potențialul anturajului, mediului social în care trăiește persoana (membrii familiei, membrii comunității, colegii, prietenii etc.); *resursele mediului de viață* (mediul natural).

Finalitatea majoră a acestui modul prevede formarea unei viziuni despre viață bazate pe valorificarea optimă

și echilibrată a resurselor (personale, sociale, naturale), pe buna gospodărire, cu accent pe edificarea familiei și crearea unui mediu favorabil propriei dezvoltări în baza învățării continue.

Realizarea acestui modul are multiple avantaje, deoarece asigură o deschidere către bunele practici ale comunității, valorifică exemplele comportamentale ale membrilor societății, comunității. În același timp, prezintă și anumite riscuri. Mesajul educațional poate avea un caracter subiectiv foarte pronunțat. Profesorul/dirigintele sau altă persoană implicată în activitatea educativă (părinte, reprezentantul comunității etc.) va fi tentat să formuleze acest mesaj prin prisma propriilor viziuni și valori, care nu întotdeauna pot avea o conotație constructivă.

Pentru predarea reușită a modulului, profesorul/dirigintele trebuie să-și fortifice cunoștințele privind educația morală, educația pentru valori, educația economico-financiară, educația pentru dezvoltare durabilă.

III. Școala pregătește omul pentru viață. Achizițiile căpătate aici trebuie să aibă un caracter constructiv, să fie utilizate spre binele nostru, spre edificarea personalității. Din perspectiva acestui deziderat, *Modul de viață sănătos*, un alt modul integrat în disciplina *Dezvoltare personală*, are în vizor sănătatea mintală, emoțională și fizică, asigurată prin: alimentație sănătoasă, dozarea corectă a efortului fizic și intelectual, procese fiziologice caracteristice vârstei, contracararea viciilor, păstrarea și consolidarea imunității, prevenirea efectelor negative ale influenței mediului, utilizarea rațională și corectă a resurselor de sănătate (aerul, apa, mediul natural în general etc.), influența tehnologiilor moderne asupra sănătății. Acest modul se axează pe problemele enunțate mai sus și revine asupra lor din perspectiva particularităților de vârstă și a experienței de viață acumulate. Modul sănătos de viață va fi format prin: prezentarea/explicarea anumitor termeni, concepte, procese, fenomene; exersarea unor abilități practice, utilizabile în viața de zi cu zi și cultivarea unor atitudini privind modul de viață sănătos care au menirea de a consolida acest comportament pe parcursul vieții și de a-l transforma într-un credo al existenței.

IV. Cel de-al IV-lea modul vine să scoată în evidență finalitatea esențială a școlii – Pregătirea persoanei pentru integrare socioprofesională. Competențele formate pe parcursul anilor de școală trebuie să devină un reper în devenirea profesională. Într-o eră a marilor schimbări și a unor relații complexe dintre persoană și mediul său de viață, persoana trebuie să-și proiecteze cariera, în caz contrar ceea ce ai învățat rămâne a fi de dragul învățării, acumulării de cunoștințe și abilități, care, după cum se exprimă unii profesori, „poate va prinde bine cândva în viață”.

Proiectarea carierei profesionale și dezvoltarea

spiritului antreprenorial este modulul care are drept scop formarea competenței de planificare a carierei și dezvoltarea spiritului antreprenorial. Profesorii trebuie să cunoască reperatele conceptuale ale ghidării în carieră, ei fiind unul dintre factorii-cheie în realizarea acestui proces. Conținutul modulului reflectă, de fapt, această concepție și se axează pe câteva direcții de activitate, prin care răspundem la întrebarea: *Ce facem atunci când îl ghidăm pe elev în carieră și îl învățăm să-și proiecteze cariera?*

În primul rând, vom realiza activități prin care și cu ajutorul cărora elevii își vor *cunoaște capacitățile și potențialul*. Acesta este punctul de start în proiectarea carierei, deoarece nu poți ști cine poți fi, dacă nu cunoști de ce ești capabil. De asemenea, este important ca elevul să fie *informat corect și îndeajuns* despre posibilitățile de a face studii, ofertele de pe piața muncii, cerințele diverselor profesii și cadrul normativ-legal al raporturilor de muncă.

Nu poți realiza prea multe în viața de adult, dacă nu ai niște atitudini și dacă acțiunile tale nu se bazează pe un sistem de valori. De aceea, profesorii vor proiecta activități orientate spre formare de *atitudini și valori*, menite să motiveze elevii să muncească, să perceapă și să adopte activitatea profesională ca pe o modalitate de autorealizare.

În condițiile actuale de integrare socioprofesională, ținând cont de complexitatea relației dintre persoană și mediul social, este important ca fiecare să-și identifice nișa profesională, pentru a promova cu succes capacitățile și competențele pe care le deține. Din aceste considerente, activitatea de *marketing vocațional* este una vitală, care presupune activități de identificare a angajatorului și a locului de muncă, elaborarea unui CV și a unei scrisori de motivație, susținerea unui interviu.

V. Modulul V – Securitatea personală – vine în acest context educațional ca o necesitate a cadrului formal al instruirii, subordonat exigențelor instituțiilor de resort, responsabile de securitatea și integritatea fizică și emoțională a elevilor. Acesta se axează pe formarea competenței *Manifestarea comportamentului constructiv și responsabil în acțiuni de protecție personală și a celor din jur, axat pe cunoștințe acumulate și atitudini sociale pozitive*. Unitățile de conținut, eșalonate pe ani de studii, se focusează pe securitatea elevului în locuri publice, în comunicarea on-line; exersarea corectă a rolului de pieton, de pasager și chiar de conducător auto (la vârsta de 18 ani); comportamentul precaut și corect în cazul diverselor fenomene naturale.

Disciplina *Dezvoltare personală* are o abordare curriculară concentrică, deoarece constructul acestei materii este constituit din cele cinci module, care au la bază concepte enunțate la care se revine cu nivel de complexitate diferit, în corespundere cu particularitățile de vârstă ale elevului și cu accent pe experiența sa socială.

Disciplina a fost inclusă într-o nouă arie curriculară *Consiliere școlară și dezvoltare personală*, lipsă în Planul-cadru pentru învățământul general din Republica Moldova până în anul 2018. Introducerea acestei arii a rezultat din prevederile politicilor educaționale, elaborate la nivel mondial, regional și național, precum și din studiul bunelor practici ale altor țări.

În Declarația de la Incheon *Educația 2030 – Spre educația incluzivă și echitabilă de calitate și învățarea pe tot parcursul vieții pentru toți* este scos în evidență dezideratul principal al omenirii, care aduce educația în prim-plan ca modalitate de asigurare a unei poziții în societate pentru fiecare. Este menționată importanța factorilor educaționali și, în primul rând, al statului cu rol esențial în a garanta atingerea standardelor și normelor stabilite, dar se apreciază și implicarea altor factori educaționali relevanți pentru realizarea dreptului la o educație de calitate [2]. Curriculumul la disciplina *Dezvoltare personală* exprimă una dintre ideile principale ale concepției educaționale: ”Acest curriculum urmărește să răspundă nevoilor tuturor elevilor, în sensul că propune activități structurate de stimulare a dezvoltării în domeniul social, cognitiv, afectiv și domeniile de carieră” [1, p. 3]. Ideea valorificării parteneriatului educațional este și ea valorificată conceptual în curriculumul disciplinei: ”Prezentul document se adresează cadrelor didactice care vor preda disciplina *Dezvoltare personală*, cu posibilitatea de a avea alături, în calitate de parteneri educaționali, colegii de breaslă, părinții, comunitatea și alți actori educaționali (medicul, inspectorul de poliție, reprezentantul APL-ului, reprezentanții ONG-urilor etc.)” [Idem].

În concepția disciplinei și-au găsit reflectare și prevederile de politici educaționale elaborate la nivel național. Strategia Națională *Moldova 2020* stipulează ”sporirea accesului la educație de calitate pentru toți copiii și tinerii, prin asigurarea unui mediu școlar prietenos și protectiv și prin consultarea elevilor, studenților și părinților în procesul de luare a deciziilor” [3]. O preocupare aparte este demonstrată pentru valorificarea potențialului uman, prin integrarea socioprofesională în acord cu dezvoltarea economică. Documentul menționat stipulează drept unul dintre obiectivele principale: ”Racordarea sistemului educațional la cerințele pieței forței de muncă, în scopul sporirii productivității forței de muncă și majorării ratei de ocupare în economie” [3].

Interesul și grija pentru această problemă sunt demonstrate și în documentul de politici *Educația 2020*, în care obiectivul specific 1.10. *Dezvoltarea sistemului de consiliere în carieră și proiectare a carierei pe parcursul întregii vieți indică asupra implicării într-un proces educațional specific a elevilor,*

tinerilor și adulților. Prin prisma acestor prevederi, curriculumul include componenta ghidării/proiectării carierei, orientată spre formarea competenței *Proiectarea responsabilă a carierei prin valorificarea potențialului individual și a oportunităților pieței muncii* [1, p. 6].

Fenomenul educațional este flexibil și mereu adaptabil la realitățile sociale. Această caracteristică este mult mai accentuată în condițiile societății contemporane, când schimbarea este unicul lucru stabil în această lume. Promotor al schimbării este statul, care acționează prin politicile educaționale, dar agentul principal al schimbării rămâne a fi profesorul. Calitatea și eficiența schimbării, în mare parte, depinde de capacitatea profesorului de a se implica în proces și de a învăța continuu.

Disciplina școlară *Dezvoltare personală* este o adevărată provocare pentru cadrele didactice. Aceasta nu se încadrează într-un context tradițional al disciplinelor, precum *Matematica, Fizica, Chimia*, a căror sursă de conținut vine dintr-un domeniu științific strict determinat. Nu poate fi comparată nici cu disciplinele socioumane, precum *Istoria, Limba și literatura română* sau *Geografia*, a căror sursă de conținut reprezintă domenii științifice cu o structură definită, doar că suportă anumite interpretări în funcție de contextul social.

În concluzie: Disciplina *Dezvoltare personală* este despre personalitate și mediul sociocultural, care se modelează reciproc. Mesajul ei educațional vine din această relație și trebuie să determine caracteristicile relației respective. În acest context educațional, curriculumul are un rol de suport metodologic, care promovează ideea finalității majore (prefigurează rezultatele finale, exprimate sub formă de competențe), pe când procesul educațional și rezultatele lui depind, în mare măsură, de implicarea și competența profesională a actorilor săi.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

1. Aria curriculară *Consiliere școlară și dezvoltare personală. Dezvoltare personală*. Curriculum pentru clasele X-XII. Chișinău, 2018. Pe: <https://mecc.gov.md/>
2. Education 2030: Incheon Declaration and Framework for Action for the implementation of Sustainable Development Goal 4. Pe: <https://unesdoc.unesco.org>
3. Moldova 2020, Strategia națională de dezvoltare: 7 soluții pentru creșterea economică și reducerea sărăciei. Pe: <http://www.e-democracy.md>
4. Strategia de dezvoltare a educației pentru anii 2014-2020 *Educația-2020*. HG nr. 944 din 14.11.2014. Pe: <https://mecc.gov.md/ro>